

Daniel Lindmark (red.) *Kretsen kring Rosenius: Släkten, vännerna och breven*. Skellefteå: Artos & Norma bokförlag 2021, Skrifter från Luleå stiftshistoriska sällskap nr 10. 275 sider. Pris 225 SEK

Af ph.d., Carsten Elmelund Petersen
Lektor ved Dansk Bibel-Institut
og førsteamanuensis ved
Fjellhaug International University College Copenhagen
Mail cep@dbi.edu

Bogen indeholder 8 artikler. Redaktøren Daniel Lindmark har skrevet introduktionsartiklen og yderligere to af artiklerne med fagstof. De øvrige bidragydere er Karl Axel Lundquist, Therese Tamm Selander, LarsOlov Eriksson og Flemming Kofod-Svendsen. Den sidstnævnte har skrevet to artikler i bogen.

Karl Axel Lundquist skriver om Maja Lisa Söderlund (1794-1851), som voksede op i nylæseriet, der var kritisk til gammellæseriet i Det nordlige Sverige. Nylæserne mente, at gammellæserne havde en lovisk fremtoning. Nylæserne betragtede helliggørelsen som ”gärningslära” og ville i stedet fokusere på ”försoningens hemlighet i Kristus”. Maja Lisa Söderlund var beskæftiget med husligt arbejde, men udviklede en omfattende prædikantvirksomhed, som blev standset ved en retssag i 1844. I Sverige var der en konventikelplakat, der var indført i 1726, og som blev afskaffet i 1858. Der er elementer i den sag, der ligner den måde som den norske vækkelsesprædikant Hans Nielsen Hauge (1771-1824) blev standset af de offentlige myndigheder gennem rettergang. I begge tilfælde var det brydning mellem statskirke og lægmandsforkyndelse. Ikke desto mindre var Maja Lisa Söderlunds betydning så stor, at hun kaldes for C. O. Rosenius’ ”åndelige mor” og Evangeliska Fosterland-Stiftelsens ”stammoder”. Lundquist mener, at hendes åndelige betydning for Rosenius var lige så stor som påvirkningen fra Scott.

Therese Tamm Selander skriver om en række kvinder, ugifte og enker, som fik stor betydning for dannelsen af åndelige fællesskaber under den nyevangeliske vækkelse i Sverige.

Flemming Kofod-Svendsen skriver en artikel om Rosenius og Ahnfeldt og drøfter, hvorvidt de var enige eller uenige. Flemming Kofod-Svendsen skriver en anden artikel om de mange oversættelser til andre sprog i den store verden, som Rosenius skrifter har fået i eftertiden. Det er ikke bare i Danmark, Norge, Færøerne og Finland, at Rosenius skrifter fik udbredelse. Imponerende at se hvordan oplysningerne er samlet og illustreret med to billeder af forsider af udgivelser oversat til slovakisk og swahili.

LarsOlov Eriksson skriver om nogle meget personlige breve til familiemedlemmer i anledning af død og sorg. Brevene viser den tids meget følsomme udtryksform, og de rummer meget sjælesorg. Carl Olof Rosenius’ far var præst. En bror var også præst og en anden bror teologisk professor. Den tredje bror var bonde. Moderen blev døbt Sara Margareta Norenus, og det rimer på Rosenius.

Daniel Lindmark skriver to artikler om Rosenius’ breve. De artikler er bogens højdepunkt. Den første artikel handler om Rosenius som brevskriver, og det illustreres gennem Rosenius’ breve til Lars Petter Wåhlin i Piteå. Den anden artikel offentliggør 19 breve, hvoraf de 18 breve ikke tidligere har været publiceret. Rosenius modtog gennemsnitligt 4000 breve om året. Han besvarede omkring halvdelen, anslår man. Rosenius var redaktør af *Pietisten* og *Missions-Tidning* og en del breve angik abonnementsforhold, og en del angik stof i bladene, hvor Rosenius svarede gennem sine artikler. Udtryksformen viser, at man i vækkelsesbevægelsen betragtede hinanden som brødre og søstre i Herren.

Daniel Lindmark skriver om en speciel relation og brevveksling mellem Rosenius og Lars Petter Wåhlin i Pietå. Wåhlin var en af de ledende i byen og tillige foregangsmand for vækkelsesfolket. Han var rigsdagsmand og var med til at afskaffe konventikelplakaten i rigsdagssamlingen 1856/58. Rosenius var på prædikenrejse i området i 1854 og prædikede tre gange en søndag i Pietå. Brevene viser et varmt venskab, og at de delte åndelige erfaringer med hinanden.

I et brev til Wåhlin af 8. marts 1850 skrev Rosenius svar til Wåhlin, der havde opfordret Rosenius til at svare Hedberg gennem *Pietistens* spalter. Hedberg, der var præst i Finland, og Rosenius var enige om, at pietismen og schartauismen angiveligt var lovisk. Men Hedberg var positiv til separatismen i modsætning til Rosenius. I sit svar til Wåhlin henviser Rosenius til, at Hedberg tidligere har skiftet synspunkt. Rosenius mener, at den kritik, som Hedberg har rettet imod Rosenius, vil bortfalde, når Hedberg igen læser "Traktaten om pavens magt og overhøjhed" i Konkordiebogen. Rosenius var en fredens mand, der ikke ønskede at provokere de kirkelige myndigheder. I brevene fra Rosenius til Wåhlin føres læseren dybt ind i Rosenius tankeverden.

Bogen anbefales, idet den giver indblik i Rosenius' tankeverden og hans udbredelse i den globale verden.